

Thomas Warburgs tale ved 4. maj-optog på Vesterbro

Taler

Thomas Warburg
Historiker & formand for
Vesterbro Lokalhistoriske
Forening og Arkiv

Dato

4. maj 2024

Sted

Vesterbro, København

ISTEDGADE OVERGIVER SIG ALDRIG

Slagordet bruges stadig af og til blandt vesterbroere. Istedgade overgiver sig aldrig – underforstået - vi finder os fa'me ikke i noget!

Slagordet dukkede op under Folkestrejkerne i den varme sommer 1944. Konfrontationerne mellem besættelsesmagten og københavnernes blev stærkere og mere blodige under det, der bliver til Folkestrejken.

Det startede med, at tyskernes rigsfuldmægtigede Werner Best ville have stoppet det stigende antal sabotageaktioner. Flere og flere modige danskere trodsede nemlig både kongens og statsministerens tidligere udtalelser om, at man skulle opføre sig ordentligt over for tyskerne. Modstandsbevægelsens forskellige grupperinger lavede stadig flere sabotageaktioner mod de fabrikker og værksteder, der producerede for tyskerne.

Det var kun de modigste, der turde. Den danske regering var jo gået af i august 1943, fordi tyskerne krævede dødsstraf for sabotører. I dag kender vi de forskellige sabotører. Kommunisterne fra BOPA. Siden fra Holger Danske, som udsprang fra baglokalet i Stjerne Radio, som I passerer på turen gennem Istedgade om lidt. Men også andre modige grupperinger – studenter og sågar enkelte socialdemokrater!

I juni 1944 huskede vesterbroerne stadig den store aktion mod fx Riffelsyndikatet i Nordhavn, hvor modstandsfolkene havde stormet en våbenfabrik tidligere på måneden og sikret sig våben til den illegale kamp mod besættelsesmagten. Desuden var de allierede gået i land i Normandiet i starten af måneden. Mange kunne se, at krigen snart måtte få ende. Nazityskland blev nu

presset på både Vestfronten og Østfronten.

Danskerne skulle ikke sabotere – de skulle producere til den tyske krigsmaskine og danske fødevarer skulle være med til at føde det tyske folk. Derfor indførte Werner Best udgangsforbud om natten – for vi ved jo alle, at det er om natten, sabotørerne lister rundt og laver ulykker... Udgangsbuddet skulle gælde kl. 20 om aftenen.

Dét ville københavnernes ikke finde sig i! Ude på B&W – Københavns største arbejdsplads – finder kommunisterne på en plan: Hvis der er udgangsforbud allerede fra kl. 20, så gik de altså hjem midt på dagen fra arbejdspladsen – ellers kunne de jo ikke nå i kolonihaven, inden de skulle være hjemme igen. De andre store arbejdspladser fulgte hurtigt trop og gik også hjem. Bests udgangsforbud fik ikke lige den effekt, han havde troet. Folk blev bare mere sure – og de trodsede desuden udgangsforbuddet og samledes i stedet ude i gaderne. Tyskerne og deres håndlangere skød desperat i gaderne for at skræmme folk ind. Men konfrontationen blev bare stærkere. Tyskerne skruede bissen på og opstillede kanoner flere steder i gaderne for at true københavnernes idendøre.

Det hjalp ikke meget og da det bliver offentliggjort, at tyskerne har henrettet sabotører fra Hvidstengruppen reagerer københavnernes med mere vrede. De byggede barrikader i gaderne for at forhindre tyskerne adgang. Werner Best svarede igen. Nu skal det københavnske pak smage pisken! Han fik lukket for el, gas og vand. Nu var københavnernes på den. Det er hårdt at gøre oprør uden el, gas og vand.

'Istedgade overgiver sig aldrig' var nok et kampråb, der skulle fastholde vesterbroerne i kampen. Altså en folkelig opfordring til hinanden.

Folkestrejkerne endte med sejr til Istedgade og folk i resten af København. Werner Best kunne godt se, at københavnernes skulle gå på arbejde igen – så de også kunne producere til tyskerne. Og så han renoncerede på udgangsforbuddet og imødekom desuden københavnernes krav om at få de tyske bander – herunder Shalburgkorpset ud af byen.

Det endte altså godt. Men det havde haft konsekvenser. Omkring 20 vesterbroere havde mistet livet i Istedgade og sidegader under de ti dage Folkestrejken varede. I hele København havde 100 mennesker mistet livet – for de gik også til den på Nørrebro og Amagerbro..!

Som rød historiker synes jeg, det er værd at kigge på baggrunden til historien. Det er ikke politikerne – og i øvrigt heller ikke Frihedsrådet - der orkestrerede opstanden. Oprøret var et folkeligt oprør mod besættelsesmagten. Oprøret kom nedefra. Fra folket. Særdeles effektivt hjulpet i gang af kommunisterne på B&W. Kommunisterne, som i parentes var blevet gjort ulovlige allerede i sommeren 1941 og dermed var illegale. Kommunisterne som i øvrigt for manges vedkommende boede på Vesterbro.

Folket fandt sammen i gaderne til oprør. Uden en egentlig dirigent eller strejkeleder. Senere dukkede modstandsbevægelsens Frihedsrådet op og forsøgte at styre løjerne. Men Folkestrejkerne var et folkeligt oprør mod en besættelsesmagt, som efterhånden sang på sidste vers.

Istedgade overgiver sig aldrig. Det gav mening i sommeren 1944 – og det gør det også i dag. Istedgade overgiver sig aldrig – vi finder os fa'me ikke i noget!!

Tak for ordet – og go 4. maj!

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Demonstrationstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/thomas-warburgs-tale-ved-4-maj-optog-pa-vesterbro>